

OBSAH

PŘEDMLUVA	strana 3
1 VYMEZENÍ POJMU BIOFYZIKÁLNÍ CHEMIE (Komers)	5
2 BIOSYSTÉMY, JEJICH SLOŽENÍ A ORGANIZACE (Komers)	6
2.1 Odlíšení biosystémů od neživých systémů	6
2.1.1 Schopnost samoreprodukce	6
2.1.2 Aktivní vztah k okolí	6
2.1.3 Stálost vnitřního prostředí	6
2.1.4 Časově omezená životnost (doba existence)	6
2.1.5 Nestatistická a účelná organizace	6
2.1.6 Polyfázovost (heterogenita)	6
2.2 Látkové složení biosystémů	7
2.3 Organizace biosystémů	8
2.4 Klasifikace biosystémů	9
2.4.1 Klasifikace složitostní	9
2.4.2 Klasifikace systémová (taxonomie)	9
2.4.3 Klasifikace hierarchická (nadřazenostní)	9
3 FYZIKÁLNÍ A CHEMICKÉ METODY STUDIA BIOMOLEKUL A JEJICH SESKUPENÍ DO ÚROVNĚ BIOPOLYMERŮ (Komers, Komersová)	13
3.1 Chromatografické metody	13
3.1.1 Gelová chromatografie	13
3.1.2 Afinitní chromatografie	13
3.2 Elektroforetické metody	14
3.2.1 Volná (klasická, Tiseliova) elektroforéza	14
3.2.2 Zónová elektroforéza	15
3.2.3 Izoelektrická fokuzace	15
3.2.4 Izotachoforéza	15
3.2.5 Kapilární elektroforéza	15
3.3 Ultracentrifugální metody	18
3.3.1 Pohyb částic v gravitačním poli Země	18
3.3.2 Pohyb částic v silovém poli ultracentrifugy	20
3.4 Metody značení radionuklidy	22
3.5 Metody imunochemické	23
3.6 Metody elektronové mikroskopie	23
3.7 Metody vyplývající z interakce mezi elektromagnetickým polem a souborem částic biosystému	25
3.7.1 Přehled metod	25
3.7.2 Rozptylové metody	27
3.7.2.1 Difrakční metody	27
3.7.2.2 Disperzní metody	30
3.7.3 Spektrální absorpční metody	33
3.7.3.1 Mössbauerova spektroskopie	34

4 STRUKTURA A VLASTNOSTI ZÁKLADNÍCH BIOPOLYMERŮ	
<i>(Komers, Čegan)</i>	37
4.1 Rozdělení a funkce biopolymerů	37
4.2 Vazby v biopolymerech	37
4.3 Popis struktury biopolymerů	39
4.3.1 Primární struktura	39
4.3.2 Sekundární struktura	39
4.3.3 Terciární struktura	40
4.3.4 Kvarterní struktura	40
4.4 Závislost struktury biopolymerů na prostředí, jejich adaptabilita	41
4.5 Biopolymery - lineárně kooperující systémy	41
4.6 Bílkoviny	41
4.6.1 Struktura bílkovin	42
4.6.1.1 Primární struktura bílkovin	42
4.6.1.2 Prostorové struktury bílkovin	44
4.6.1.3 Způsob vzniku prostorové struktury bílkovin	47
4.6.1.4 Předpověď struktury bílkovin	48
4.6.2 Kooperace protomerů (podjednotek) v bílkovinech	48
4.6.2.1 Allosterický efekt	48
4.6.2.2 Polymorfismus bílkovin	49
4.6.3 Výhody struktury bílkovin	49
4.6.4 Analytické metody studia struktury bílkovin	50
4.6.4.1 Chemické metody	50
4.6.4.2 Interakce elektromagnetického pole s bílkovinou	50
4.7 Nukleové kyseliny	51
4.7.1 Základní stavební jednotky nukleových kyselin	51
4.7.1.1 Dusíkaté zásady (báze)	51
4.7.1.2 Cukerné složky	52
4.7.1.3 Kyselina fosforečná	52
4.7.2 Deoxyribonukleové kyseliny - DNA	54
4.7.3 Druhy buněčných ribonukleových kyselin - RNA	56
4.7.3.1 Přenosová (transferová) RNA - tRNA	56
4.7.3.2 Informační (mediátorová, messenger, matrix) RNA - mRNA	57
4.7.3.3 Ribosomální RNA - rRNA	57
4.7.4 Význam nukleových kyselin v organismu	58
4.8 Polysacharidy	61
4.8.1 Monosacharidy v biosystémech	62
4.8.2 Oligosacharidy v biosystémech	62
4.8.3 Polysacharidy v biosystémech	63
4.8.3.1 Prostorová struktura polysacharidů	64
4.8.3.2 Rozdělení polysacharidů podle fyziologické funkce	64
4.8.3.3 Studium struktury polysacharidů	65
4.9 Lipidy	65
4.9.1 Význam lipidů v biosystémech	65
4.9.2 Zmýdelnitelné lipidy	66
4.9.3 Nezmýdelnitelné lipidy	67
4.10 Biologické membrány	67
4.10.1 Molekulové složky biomembrán	67
4.10.2 Model biomembrány	68

4.10.3	Transport látek biologickými membránami	68
4.10.3.1	Nespecifické permeace	69
4.10.3.2	Specifický přenašečový transport	69
5	BIOTERMODYNAMIKA (BIOENERGETIKA) (Komers, Machek)	73
5.1	Upřesnění a doplnění termodynamických pojmů a definic	73
5.1.1	Termodynamický systém	73
5.1.1.1	Fenomenologický popis termodynamického systému	74
5.1.1.2	Statistický popis termodynamického systému	75
5.1.2	Termodynamické děje	76
5.2	Biosystémy a jejich vnitřní látková přeměna	77
5.3	Zvláštnosti biosystémů z termodynamického hlediska	78
5.3.1	Druhy prací v biosystému	78
5.3.2	Energetické výměny v biosystémech	79
5.4	Platnost I. a II. věty termodynamické pro biosystémy	81
5.5	Spražené reakce	82
5.6	Ustálený stav biosystému	82
5.7	Biochemické přenašeče energie	83
5.7.1	Adenosintrifosfát - ATP	83
5.7.2	NAD ⁺ a NADP ⁺	85
5.8	Entropie, pravděpodobnost, informace a biosystémy	86
5.8.1	Pojem informace	86
5.8.2	Kvantitativní vztah mezi S a I	86
5.8.3	Kvantitativní vztah mezi ΔS a ΔI	87
5.9	Nerovnovážná (nevratná, ireversibilní) termodynamika a biosystémy	88
5.9.1	Základy nerovnovážné termodynamiky	88
5.9.1.1	Převod tepla	89
5.9.1.2	Převod částic - difuze	90
5.9.1.3	Chemická reakce	91
5.9.1.4	Lineární nerovnovážná termodynamika (LNTD)	92
5.9.1.5	Principy platné v LNTD	93
5.9.1.6	Nelineární nerovnovážná termodynamika (NNTD)	95
5.10	Jednoduché kinetické modely aplikované v biosystémech	96
5.10.1	Stabilita stacionárního stavu funkce jedné proměnné	96
5.10.2	Stacionární stavy funkce dvou proměnných	97
5.10.3	Schema dravci - oběti	100
6	ZÁKLADY ENZYMOLOGIE (Komers, Čegan)	103
6.1	Obecná charakteristika enzymů	103
6.2	Základy klasifikace a názvosloví enzymů	104
6.3	Struktura a formy výskytu enzymů	104
6.3.1	NAD, NADP (NikotinamidAdeninDinukleotidPhosphat)	105
6.3.2	ATP (AdenosinTriPhosphat)	105
6.3.3	Hem (Ferroprotoporfyrinový komplex)	106
6.4	Aktivní centra enzymů	106
6.5	Vyšší enzymové struktury	107
6.6	Srovnání enzymů a umělých katalyzátorů	108
6.7	Reakční mechanismus enzymatické katalýzy	110
6.7.1	Teorie komplementarity (Fischer 1894)	110

6.7.2	Teorie indukovaného přizpůsobení (Koshland 1958)	110
6.7.3	Současný názor na průběh enzymatických reakcí	111
7	KINETIKA BIOCHEMICKÝCH PROCESŮ (Komers)	112
7.1	Kinetika enzymatických reakcí	112
7.1.1	Reakční schema jeden substrát - jeden produkt - jeden enzym s jedním reakčním centrem	112
7.1.1.1	Formální reakční kinetika	112
7.1.1.2	Analýza rovnice Michaelis - Mentenové (Briggs - Haldaneovy)	116
7.1.1.3	Určení kinetických parametrů V_m a K_M	119
7.1.2	Vícesubstrátová kinetika	122
7.1.2.1	Sekvenční mechanismus	123
7.1.2	Ping - pong mechanismus	123
7.1.3	Inhibice enzymu	124
7.1.3.1	Inhibice enzymu substrátem	124
7.1.3.2	Inhibice enzymu inhibitorem	124
7.1.3.3	Kompetitivní (soutěživá, konkurenční) inhibice	126
7.1.3.4	Nekompetitivní inhibice	126
7.1.3.5	Akompetitivní inhibice	127
7.1.3.6	Smišená inhibice	127
7.1.4	Enzymy s více aktivními centry	129
7.2	Reakce mezi mikroorganizmy a neživými substráty	131
7.2.1	Kinetika růstu a množení jednoho druhu jednobuněčných mikroorganismů	131
7.2.2	Kinetika růstu biomasy a spotřeby substrátu ve vsádkovém reaktoru	134
7.2.3	Kinetika růstu biomasy a spotřeby substrátu v chemostatu	137
8	ZÁKLADY FARMAKOKINETIKY (Komers)	142
8.1	Lineární jednokompartmentový model	144
8.1.1	Farmakokinetika rychlého intravaskulárního podání léku	144
8.1.2	Kinetika rychlého extravaskulárního podání léku	146
LITERATURA	.....	149